

ÖSSZEGZÉS

2025/2026. évi Budapest Ösztöndíjprogramban résztvevő ösztöndíjas neve: Dózsa Benedek

Felsőoktatás intézmény neve: Budapesti Corvinus Egyetem

Kutatási téma:

Az idősothonokba ellátott demens személyek családtagjainak és a gondozó személyzet körében a terhelődések, nehézségek feltérképezése. A feltárt problémák mentén javaslatok megfogalmazása a szolgáltatás minőségének és a hozzátartozókkal való együttműködés javítására.

altéma: A demensgondozás terhei és kihívásai – hozzátartozói és intézményi perspektívák a diagnózistól az elhelyezésen túlig

Gondozói terhek, rendszerszintű hiányosságok és intézményi kihívások a magyar demensgondozásban

Kutatás rövid bemutatása:

2050-re Magyarországon a demenciával élők száma megközelítheti a 300 ezer főt. A számok mögött egyéni sorsok, családi terhek és rendszerszintű feszültségek összessége és számos megoldatlan probléma húzódik. A demencia nem egyszeri esemény, hanem hosszú, előrehaladó folyamat, amely fokozatosan vonja be a közvetlen hozzátartozókat és az ellátórendszert. A demencia kettős terhe, a gondozott és a gondozó egyidejű kiszolgáltatottsága a betegség egyik legkevésbé látható, mégis legmeghatározóbb jellemzője.

A hazai egészségügyi és szociális ellátórendszer a demencia sajátos igényeire strukturálisan nincs felkészülve. A koordináció töredezett, a demenciaspecifikus ellátási útvonal formálisan nem létezik, az intézményi férőhelyek száma és elérhetősége egyenlőtlen. Ennek következménye egy sajátos jelenség, a „láthatatlan ellátó” kialakulása. Az a hozzátartozó, aki az állami és intézményi rendszer helyett, attól szinte függetlenül veszi át a gondozás terheit, rendszerint felkészülés, szakmai támogatás és anyagi kompenzáció nélkül teszi ezt. Az intézményi elhelyezésig vezető út jellemzően évekig tart, és tele van információs vákuummal, bürokratikus akadályokkal és érzelmi válságokkal. A gondozói kiégés, a bűntudat, a stigma és a késői diagnózis egyaránt dokumentált jelenségek a nemzetközi irodalomban, aminek eredményeit a hazai empirikus adatok is alátámasztják. Azonban az irodalmak és adatok integrált értelmezése nem teljeskörű. A teljes gondozási folyamat – a diagnózistól az otthoni gondozáson át az intézményi elhelyezésen túlig – vegyes módszertanú vizsgálata magyar kontextusban hiányos. A kutatásom erre a résre kíván választ adni.

A dolgozat a Budapest Ösztöndíjprogram megbízásából, Budapest Főváros Önkormányzata számára készült, és kettős célt követ. Egyrészt szisztematikusan feltérképezi a demensgondozással járó terheket és folyamatokat, hozzátartozói és intézményi perspektívából egyaránt, a diagnózis pillanatától az intézményi elhelyezésen túli időszakig. Másrészt azonosítja a rendszerszintű hiányosságokat és

strukturális problémákat, a Gödöllői Idősek Otthonával kialakított szoros együttműködés keretei között. Ezzel a célkitűzéssel a kutatás három kérdésre keresi a választ:

1. Milyen terhek érik a hozzátartozókat az otthoni gondozástól az intézményi elhelyezésen túlig?
2. Hogyan zajlik a gondozási folyamat a felismeréstől az elhelyezésig — kik a főbb szereplők és mik a legkritikusabb töréspontok?
3. Milyen strukturális és személyzeti kihívások jellemzik az intézményi demensgondozást, és hogyan alakul a hozzátartozókkal való együttműködés az elhelyezést követően?

A kutatás vegyes módszertant alkalmaz, feltáró-deszkriptív jelleggel. A kvantitatív pillért egy 113 fős online kérdőíves felmérés alkotja, amelynek adataiból egy Kompozit Leterheltségi Index (CBI) is konstruálásra került. A kvalitatív dimenziót tizenkét félig strukturált mélyinterjú képviseli: hat hozzátartozói (H1–H6), három gondozói és három intézményi szereplővel (G1–G3) készült felvétel, valamint két szakértővel történő sorozatos egyeztetések, amelyeket egy négy fős személyzeti kérdőív kvalitatív kontextusban értelmezett adatai egészítenek ki. A módszerek triangulációs logika mentén kapcsolódnak: a számszerűsített terhek mögé az interjúk adnak egyéni kontextust és magyarázóerőt, a feldolgozott szakirodalmak pedig az eredményeket a tágabb tudományos diskurzusba helyezik, megerősítve vagy árnyalva azokat.

A dolgozat az elméleti keret és az irodalmi háttér ismertetésével (2. fejezet) folytatódik, amelyet a módszertan részletes bemutatása követ (3. fejezet). A negyedik fejezet az összegyűjtött kvantitatív és kvalitatív adatokat tárja elő, az ötödik fejezet pedig ezek elemzését, triangulációját, a gondozási folyamat valós és ideális útvonalának összehasonlítását, valamint rendszerszintű következtetéseket és szakpolitikai javaslatokat tartalmaz.